

Трофимчук, С. О. Цивільне право другої половини XVII-XVIII століття та цивільно-правові засоби захисту прав людини [Текст] / С. О. Трофимчук // Права людини як критерій морального виміру політики і державної влади : зб. тез доповідей за матеріалами міжвузівських студентських наукових читань, присвячених 57-й річниці прийняття Загальної декларації прав людини (8 грудня 2005 року) / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". - Суми, 2006. - С. 69 - 71.

4. 3У "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні" // Відомості ВРУ, 1998, - № 15, ст. 67.

5. Буркин А.И. Рынок еврооблигаций // Финансы и кредит (рус.). - 2005. - № 4. - С. 47-55.

6. Постанова НБУ "Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні" від 28.08.2001 № 368.

7. Буркин А.И. Рынок еврооблигаций // Финансы и кредит (рус.). - 2005. - № 4. - С. 47-55.

8. www.business.sf.ua.

9. Лазин А. Организация выпуска еврооблигаций: мировой опыт и российская специфика // Рынок ценных бумаг (рус.). - 2004. - № 23. - С. 106-112.

10. Падалка В.М. Запозичення фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування України на ринку єврооблігацій // Фінанси України (укр.). - 2005. - № 6. - С. 82-93.

11. Біда С. Випуск корпоративних єврооблігацій: визначення їх різновидів, праввідносин та функцій учасників // Ринок цінних паперів. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку (укр.). - 2005. - № 3. - С. 47-53.

12. Печерицын А. Еврооблигации - один из способов привлечения внешнего финансирования украинскими заемщиками // Рынок ценных бумаг (рус.). - 2005. - № 7. - С. 51-54.

С.О. Трофимчук

Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVII-XVIII СТОЛІТТЯ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Ibi jus, ibi remedium -

Де право, там і засоби його захисту.

Lex semper dabit remedium -

Закон завжди передбачає

способи захисту.

У 1758 р. була закінчена робота над збірником "Суд и расправа в правах малороссийских". У ньому обґрунтовувалася ідея нерушимості прав старшинсько-шляхетської верхівки, необхідність відновлення станових судів і визнання "глибокої" давності як способу набування власності на землю.

У 1760 р. в Україні була проведена судова реформа, зміст якої полягав у наступних змінах: Україну було поділено на 20 судових повітів. У кожному повіті було створено земський суд для цивільних справ, підкоморський - для земельних; членів земського суду обирали з представників козацької старшини. Сторонами процесу були позивач та відповідач.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що основним засобом захисту прав людини є звернення до суду для здійснення правосуддя. Крім того, позивачі мали право мати представника на суді, який називався з початку “прокуратором”, а з XVIII століття його стали називати “адвокат”, “повірений”.

Основним правовим інститутом, який потребував пильної уваги законодавця, було право власності на землю.

В роки Визвольної війни (1648-1654 рр.) відбувся перерозподіл землі. Земельна власність магнатів та польської шляхти перейшла у казну Війська Запорізького і набуває статусу державних земель. Важливим джерелом права власності на землю стає пожалування земель за службу гетьманськими універсалами, а пізніше і царськими указами. Землі надавались козацькій старшині, українській шляхті, Православній Церкві та монастирям. Джерелами права власності на землю були також купівля-продаж, спадщина, освоєння пустощів. Діюче законодавство знало дві форми власності на землю: вотчина та рангові маєтності.

Після Визвольної війни рангові володіння поступово витісняють вотчини, але з середини XVIII століття спостерігається зворотний процес: кількість рангових земель скорочується за рахунок їхньої передачі у спадкове володіння.

Якщо у другій половині XVIII століття право на землю мали всі козаки та шляхта, то з середини XVIII століття це право належить тільки козацькій старшині та шляхті. Лише ці верстви могли вільно розпоряджатися землею. Рядові козаки та селяни, у яких були земельні ділянки, мали тільки право подвірного землекористування, що регулювалося нормами звичаєвого права.

На території Запорізької Січі збереглося традиційне регулювання права власності на землю. Земля була об’єктом власності Січі і вважалася загальнонародною. Формально кожний мешканець Запорізької Січі міг отримати землю на правах землекористування. Землекористувачі платили податок Січі, несли інші повинності.

Подальший розвиток отримало зобов’язувальне право. Законодавство знало зобов’язання з нанесення шкоди та зобов’язання з договорів.

Система договорів була розроблена досить добре. Всі бажачи сторони могли укласти договір для здійснення захисту своїх прав, в якому передбачити всі істотні умови договору. Крім того, діюче законодавство передбачало для більшості договорів обов’язковість їхнього письмово оформлення. Найбільш розповсюдженими були договори купівлі-продажу, позики, обміну, оренди. Для деяких видів договорів необхідно було обов’язкове затвердження. Так, купівля та продаж землі затверджувалися гетьманськими універсалами або указами царя.

Законодавство знало спадкування за законом і спадкування за заповітом. Право спадкування мали як сини, так і дочки померлого. Якщо законних спадкоємців не було, майно визнавалося “виморочним” і переходило до держави. На українських землях, де діяло польське законодавство, жінки були обмежені у спадкуванні. Так, дочка одержувала тільки четверту частину батьківського майна. Майно матері сини і дочки успадковували рівними долями.

Обмежене було спадкове право козаків і вільних селян. Позашлюбні діти були позбавлені права успадковувати батьківське майно.

Великий вплив на остаточне рішення суду щодо покарання мала громадська думка, яка могла врятувати навіть від нього.

Література

1. Лилак Д.Д. Мудрість прадавніх про право, закон, владу, правосуддя. – К.: Оріони, 2000.
2. Музыченко П.П. История государства и права Украины: Учебник. – К.: Изд-во “Знание”, КОО, 2001. – (Высшее образование XXI века).
3. Дювернуа Н. Источники права и суд в древней России. – М., 1869.
4. Развитие русского права в XV – первой половине XVII в. – М.: Наука, 1986.
5. Сыромятников Б.И. Очерк истории суда в древней и новой России // Судебная реформа. – М., 1915.

Ю.А. Усенко

Українська академія банківської справи НБУ

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ У СФЕРІ ОБІГУ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

Україна, перебуваючи у скрутному економічному становищі має шукати вихід з нього виходячи зі свого потенціалу. Ст. 14 Конституції України (далі – КУ) визначає, що земля є основним національним багатством, отже, саме цей природний об’єкт має стати точкою відліку у подоланні кризового стану української економіки.

Внаслідок реформування земельних відносин, який почався з 1991 р., земля стала об’єктом ринкових відносин.

Ринок землі – це система відносин які виникають у процесі перерозподілу земельних ділянок між власниками і користувачами шляхом обігу землі як специфічного виду товару.

На жаль, розвиток і функціонування ринку землі в Україні не має належного правового та інституційного підґрунтя.

Важливою складовою економіки України є розвиток сільського господарства, що можливе шляхом залучення інвестицій за умови середньо та довгострокового кредитування, забезпеченого заставою землі.[7, с. 77] необхідними правовими передумовами розвитку іпотеки